

A nemi kultúra mozzanatai Egyházaskér hagyományvilágában

Napjainkban egyre nagyobb az érdeklődés a parasztság, a múlt század emberének nemi kultúrája iránt. Ortutay Gyula 1935-ben megjelent tanulmánya, *A magyar parasztság szerelmi élete* „dorgáló-útmutató szavakként hatott a néprajzkutatókra” – írja Balázs Lajos kötetének előszavában.¹ Ennek ellenére a múlt században, még az Ortutay-intelem megjelenését követően is, igen kevesen foglalkoztak mélyrehatóan a témával. Balázs Lajos kötetében² közli az 1980-as évektől 2009-ig megjelent kutatások bibliográfiáját, közben említést tesz arról is, hogy – néhány színvonalasabb kezdeményezésen kívül – nem jött létre egy olyan tanulmány sem, amely a témakört teljes egészében átvilágította volna. Hazai viszonylatban kiemelendők Tóth Ferenc kutatásai. Már a hetvenes években ürményházi gyűjtései alkalmával – foglalkozott a nemi felvilágosítás és a házasság előtti nemi élet kérdéseivel.³ Ám mindezek tudatában, a téma legmagasabb rangú művelője a magyar kultúrában kétséget kizáróan Balázs Lajos, aki a csíkszentdomonkosi paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs feltárásával felhívta a figyelmet a téma fontosságára, és ösztönzőleg hatott a néprajzkutatókra. A 2009-ben megjelent vaskos kötete, az *Amikor az ember nincs es ezen a világon* címmel áttörést hozott a kérdéskörben, a munkát feldolgozó dokumentumfilm, a *Szerelempatak* – Sós Ágnes rendezésében – pedig még nagyobb népszerűséget, s lehetővé tette a paraszti nemi kultúra megismerését sokkal szélesebb körben.

---

¹ Balázs Lajos: *Amikor az ember nincs es ezen a világon*. Csíkszereda, 2009. 9.

² Uo.

³ Tanulmánya, *A néphit és a népszokások rendszere Ürményházán a szerelemtől a keresztelőig*, 1983-ban jelent meg Újvidéken az *Értekezések*, monográfiák sorozatban. TÓTH 1983: 108.

Munkámban Balázs Lajosnak a témához kapcsolódó kérdésköreire helyeztem a hangsúlyt. Kutatásommal igyekszem betekintést nyújtani a paraszti élet nemi kultúrájába, egy észak-bánati település emlékezetének, szokásainak és életszemléletének bemutatása által. Beszélgetőtársaim ötven év feletti, született egyházaskérek, eltérő műveltségi rétegekből. A korosztályok közötti véleménykülönbségek igen sok kérdés kapcsán érzékelhetőek. Adatközlőim, habár felhívták a figyelmet arra, hogy helytelennek tartják őseik felfogását, miszerint „ilyesmirű” beszélni nem szabad, a kikérdezett szülők és gyermekeik neveltetése között semmilyen változás nem mutatható ki a nemi felvilágosítás témakörében. Bizonyára kellemetlen a szülőnek „erű beszéni” minden időben...

Nyitányként álljon itt néhány vélemény egyházaskéri nagyszüleink szájából a szexualitás és a „megváltozott világunk” témába vágó hozadékaik kapcsán.

– Falun általában a zembörök visszafogottabbak, mög szegénylőssebbek. Az intimitás az egy tabu vót, titok vót. Aszt esetleg a sötétbe, vaty a szalmába, a szopa titkába, vaty a szénakazalba. Me asz monta nagyanyám is, hogy „bezzeg a zén időmbe ilyet nem csináltak”, mög „pű ezök a maji fijatlok erköcstelenök. Ának a kapuajba oszt ottan fogdossák egymást. Igaz, hogy én láfejje szültem, de a zutcán ilyet é nem csinátam”. Csinát a szalmaboglyába (N. 57).

– Nem vót ennyire a figyelöm közspontyába. Lehet, hogy egy szobába aluttam a szüleimme, de é nem tuttam, hogy mikó csinájják (N. 57).

– A vatsárgarépának nagy virágja vót, oszt az egész közepe, mint piros vót, ára monták, hogy amekkora a közepe, akkora a lányok szegýöne. Mámma mán nézhetöd, me nincs benne egy csöpp piros së. Má mindön nyíltan më a mai világba (N. 83).

– Úgy azé nem vót olyan. Iskolázatlanok vótunk, de nem vótunk olya szömtelenök. Nem úgy vótunk nevëve, nem olyan vót a társadalom, mind most. Akkó a zöregöket úgy mög köllött tisztóni, becsüni (F. 77).

A tanulmány további részében a gyermekkor, a kamaszkor és az ifjúkor erotikáját mutatom be egyházaskéri viszonylatban. A munka csupán vázlat, pusztá betekintés a nép erotikájának titkaiba, az egyházaskérek leleményességébe, de kedvcsináló is egyben és talán egy jövőbeli kutatás első lépése.

Gyermekkori erotika

A szexualitás, a nemiség kérdése végigkísérte a múlt századok emberének életét is. Már egészen fiatalon, tudtán kívül is foglalkozott a témával a gyermek, játékaival, játszótársaival eljátszotta a felnőttektől ellesett

valóságot. A legtöbb esetben a szülőktől várt nemi nevelés, felvilágosítás elmaradása megalapozta a gyermeki ész találékonyságából adódó különféle képzetek kialakulását, fantáziálását a gyermekszületés kapcsán. A gyermeki kíváncsiság nem ismert határokat, a leskelődés és a hallgatóság nem várt helyzeteket teremtett, különféle félreértelmezéseket és téves felfogások elterjedését vonta maga után a játszótársak körében.

– Legjobba má mikó nagyobbak vótunk, akkó tuttuk, hogy ott gyü ki, osz kész. Nem ott, ahun é gondótam. Én a hasáná gondótam. Van ott egy szörsáv a legtöbb nőnek a kődögtű léfele. Én úty foktam fő a zén eszömmé gyerökkoromba. Nem kérdösztem én, me nem vót szabad. Ott foktam fő, hogy ott gyü ki. A zén barátnőm, mikó möglött a zöccse, gyütt másnap a ziskolába, oszt annak móggya szerint: „te, hát nem jó tudod, hát nem ott gyü ki ahu tē montad, hanem amott lént”. É lē akartam beszéni, de aszonta: „ott vótam, aszitték, hogy alszok. Anya nagyó sivalkodott”. Így tuttam mög én is. Nem vót még akkó külö szoba. Nem tötték ki a másik szobába a gyerököt. Egy szoba vót, ott vót mindönki. A gyerököt léfegtették, betakarták: „tē aluggyá!” De, hād fenét, nem lehetött ott alunni. Fület. Egy az, kíváncsi vót, kettő az, hogy fületé. Hát mindö hangot hallottá, látni nem láttad a zügyeket, de hallottá. Anná rosszabb, hogy úgy lēnyomik a gyerököt, az anná kíváncsibb (N. 79).

– Kilenc hónapra, tízre keszdött hozzánk jární apó. Szombaton gyühetött, csak akkó, de mindég úgy vót röndözve, hogy akkorára mög vótam fürdetve, be vótam kabátokká, paplanyokká takarva lábujjamtú a fülem högyijig, me ugyē még asz sē láthatod, hoty ki gyütt. Én alszok. Fenét, nem aluttam én. Én hallgattam, hoty a zöregök puszikonnak. Nem aluttam é mindig. Vót mikó aluttam, vót mikó nem, mikó má fineszös löttem. A nagyobbak meséték, hogy nem kő ott alunni, fülejje, hát azok puszikszanak, azé altatnak tégödet, hogy ne lássad aszt. Eszt a ziskolába beszéték, mög így a szomszéd gyerökök. Vótak fiatalabbak mög idősebbek is a zutcába. Osz mikó így összeűtünk kupakóni, akkó möktuttunk sokat. Vót nállunk egy birkaszí, az vót a jáccóterünk. Az egy kis kuliba vót. Ott összesumusótunk, me ugyē susogva mönt a zilyen mese. Há puszikszanak azok, nem alunni kő ott tēneköd, hanem fülejje. Az egy pojén vót. A zöregbbnek, aki tutta, a buta fíjatal mög nem tutta (N. 79).

– Mink leskelöttünk. Kifületük űket éccaka, oszt akkó mink ārú beszétünk. A másodig gyerök kezdött má embörkönni, aszongya a másik: „nészd a F.-nek kez má pölyhösödni!” Aszongya amaz, hogy „nem csak hogy pölyhösödik, hanem nyő is neki”. Emez aszongya: „hogyhogy nyő?” Aszongya: „má apányyi”. Úgy monták. Akkora lösz, mind a zapjuké, me a zapjukat kilesték, mikó pisát. A hász sarkáná ē vótunk búva, osz lestük,

hogy a zapám pisát. Nemhoggy pölyhösödött ennek a nagyobb gyeröknek, hanem má apásodik is. Akkó is kíváncsi vót, mind most is a gyerök (F. 87).

– A kocsmaudvarba vót egy dëszkaklozet. Egyik felű be lehetött mönni, becsukni, a másik felű mög olyan pisiló vót a férfigajknak. A zilyen nagy kölkök – most nē vödd magadra – hátramöntek, ott ahu pucolik ki-fele, osz lestek ott főfelé. Aha, möglátták ám a lányokét. Azok bent rá sē gondótak, nyugottan pisátak. Emezök mög asztán beszéték egymásnak, hogy „má tudod, milyen szörös az ezē mög azē? Má rëndös fekete szöre van” (F. 87).

– K. nagyanya jobban tudott mászni a fára, mind a többi gyerök. Osz gyerökök mög lēntrű, a naggya az mán kukkërozott, hogy mit lát. A zapraja az még nem tutta. Futtattak, hogy ki mē magossabbra. A zé anyám, az mindég fönt vót a lektetejin. Szüle mög szitta: „Ej a zanyád, milye eszöd van, hát möglátik a fenekedet, kimarad a nunád, kimarad a titok.” Az vissza: „mit lát a titkon, még sēmmit nem lát a titkon”. Mindig olyan natyszájú vót. Nem szégyöte, szeretött a fára mászni (N. 79).

– Összetartottak azok a nagyobbak, akik nem möntek tovább iskolába. Ezök vagy borbélyinas, kovácsinas, pékinas, ilye inasok vótak. Ezök összebeszéték, hogy ők mosmá úgyis emönnök mestörségöt tanúni, de a tanítónőnek még nem látták a zizéjit. Majd ű kilesik. Azok a dëszkán köröszttű, egyik fineszös gyerök fogott egy pácát, osz mikó asz pisát, ű avva a pácáva kicsit mögbolygatta. Fijatal vót a nő. Lá vót még, nem vót még férje. Úgy fölugrott, hogy „jaj valami gyík!” (F. 87).

– Nagyö mögverte a zapa, mikó kiderüt, hogy a martonosi jár a M.-hon. Rosszú indította a zöreg, me főterete a lánt a pallásra, oszt mögrivasztotta hogy maj ott ēveri. A lá nagyö mög vót szöppenve, osz monta: „jajj, apám, nē üssön agyö, jajj, apám, nē üssön agyö!” A palláson még jobban hallaccott. Vót nekik nagy komrájuk, de a zöreg mérgibe, hoty „fölakaszi a palláson”, aszonta a lánnak. Összefekütt a mestörembörre, azē. A zapja möktutta, lassan, ugyē, kikaparta a kistyúk. Nem a pallásra köllött vóna, hanem a komrába, hogy nē hajja sēnki sē. Rivogatta jobbadán. Aszonta, hogy „hát a zanyád, eszt tanúta anyáttű mög éntüllem? Mink mindig tisztösségös mestörembörök vótunk, ēre tē. Ezt érdemöjük mink?” Az osz csërogott, mink mög disznók vótunk, mittudomén mekkorák, kiütünk a zúccára a zistálló tüvibe, osz hallgattuk, amiket a zöreg mondott. De akkó még nem tuttuk, hogy micsinát a lá. Nem értöttük mijē, csúnán a zembör szitta (N. 79).

– Lött egy olya lá, aki mögmutatta hús dínaré. „Mög akaritok lát-ni? Agyatok hús dínárt, osz mögmutatom.” Olya tizennégy éves lehetött. „Adjá hús dínárt, mögmutatom” – aszongya. Akkó bemönt a női ajtón

a klozëtba, de hogy hogy mutatta mög, esz má nem tudom. Mos, hogy lévetötte a bugyit, vagy főhúzta a szognyát, vagy férehúzta, esz nem tudom, de húsz dínaré mögmutatta. El is vót nevezve: „no gyü má a húszdínáros”. Vótak ilyen nagylábú gyerökök vótak, hatan-heten a társaságba, az mi mögnézte. Annyi húsz dínárt kapott, ahányan (F. 87).

– Szerintem mindig vót az. Nagyanyám asz meséte, hogy ú bugyi nékű mászott fő a fára, me a fijúk mindig fogattak vele, hogy „B., nem mersz főmászni a fára”. Ű főmászott, oszt én mindig viccölödtem vele, hogy azē fogattak, me tutták mán, hogy mit lessenek, hogy mit nézzenek, ēre aszonta, hogy a „zapád faszát, akkó azok még nem tutták aszt, hogy mit nézzenek” (N. 57).

– Láttad, hogy a ka macskának, a nyösté macskának nem egyforma a szērszámja. Általába falun a zállatok: gyütt a ka a kocáhon, vagy a nyúl lēbukott a nyöstényrű. A zállatokat figyēve sok mindön mögvilágosodott, nem azē, hogy ēmeséték, hanem inkább főfigyeté az ilye dógokra. Asztán kibeszéte a család, hogy vót itt a ka búgatni, emúlik százvalahá nap, lösznek kismalacok. Abbú rá lehetött gyünni paraszlogikáva. Évittük a tehént, me folytatott, néha még ē is kísértem, me én olyan mindö lébe kanál vótam, mongyuk nem zavartak ē (N. 57).

– Akkó mán apukám kint alutt a natykonyhába. Vót a szobánk, vót a konyha. Ęccő aszongya Gy., hogy „hallod, P., mit mondott apukám anyának? Aszt, hogy »maj gyere«”. Ki oda a konyhába. Gy. egy évve öregebb vót. Nem tudott mást apa mit csináni, verte a kantát kint a konyhába. Na maj Ęccő aszondja Gy.: „P., kimönt anya.” Hallottuk a zajtót, hoty kimönt (N. 76).

A téma elterelése, félrebeszélés

– Görbe beszéd vót régön. Űk értötték, me előtte aszonta, hogy „mos féremondom”. A gyerök nem tutta, hogy mit jelent az, hogy most féremesélöm. Ű aztán beszét másrú, előtte ēterēte, ēkezdött egy nótát, vagy egy valamit, hogy még csak nē is gondójá tē rá. A fölñötték tutták, hogy mirű va szó, de a gyerökök nem. Ęmöntek nyulászni. Ęhúzótak a bukorba. Ęmöntek mögnézni, hogy milye mélye ásta ki a rókalukat a róka a sárgafődes gödörbe. Vót mindörre valami. Férebeszéd. A gyerök aszt nem értötte, hogy mit néznek azon a rókalukon. Ha kikaparta a rókalukat, akkó vót: „mennyi sok jó homokot össze lehetne szönni ott, mennyi sok jó alkalom van oda kimönni összeszönni a homokot”. Mindöhön vót valami szöveg téve. Vót ilyen is: „láttad, milye szép homokot kidúrta a róka?” Az má akkó járt ott, aki kidúrta aszt a homokot, mind a kettő, vagy az vót mondva, hogy mönnyenek, nézzék mög. Vótak ilyenök. Akkó többen jár-

tak ahhon a lukhon, így híröszítették. Ęgy kidúrta, oszt asztán mönt mind (N. 79).

– Kapott P. két partfödét, a бүdös düllőre visz végge. Födét kapott, me vele vót Ęgy idejig (N. 79).

– Asz monták régön is, „róka járt, a ravaszdi, bedopta a lompost. Vót a ravaszdi róka, oszt bedopta a lompost”. A lompos asz főleg mönt (N. 57).

Erotikus tartalmú játékok

Az egyházaskéri gyermekjátékokról, az ismerkedés első fázisairól korábban már szóltam, azonban, amikor a jelenlegi téma kapcsán újra felmerült a kérdés, fény derült a cikázás és más játékok erotikusabb tartalmára is kamasz- és ifjúkorban.

– Akkó má, mikó mán olyan tizenyóc éves vótam. Annyit mesétek, hogy „ára befelé a!” Nem a zútcán, nēm, me hát akkó is csak udvarótak. Emöntün kútra, ha köllött, ha nem a víz. Na mög akkó cikásztunk. Nem vót televízió, sē rádió. Szép esték vótak akkó. Hódvilágos vót. Jáccottunk. Akit akartam, hogy mökfogjon, az mökfogott, akit nem akartam, az nem fogott mög Ęngömet. Mög nem kérdöztük, szabad-ē, csak attuk a pusztit (N. 74).

– Mikó bevittük a tököt, akkó jáccottunk a tökön, ráűtünk. Akkó mindönki rötyögött, hogy me kinek van nagyobb töke. A fíjúk cincogtak, űnekik töküek vót, tehát a fíjú valamiképpen csak tutta, hogy különbség van a női mög a férfi nemi szerv között (N. 57).

– Orvosolás, az vót mindö időszakba. Ottan Ęvótak Ęgymásba, vagy Ęgymáséva. Plánē a lányok. Orvosozsdit jáccottak, oszt kíváncsiak vótak Ęgymás melleire mög a nunájára (N. 57).

– Vót fíjú baba, vót lá baba. Vótak azok a zöd kiságyak, vótak picibabák, vót apukababa, anyukababa mög kisbaba. Hét-, nyócéves koromba ilyet jáccottam, de Ęn szerintem mindön gyerök jáccott ilyesmit. Vót ilyen, hogy Ęgymás tetejire töttük a babákat, hogy Ęgyűtt aluttak. Valószínűleg valamelyik gyerök kileste, hogy Ęgymás högyin-hátá vótak, és onnan gyűtt (N. 57).

A nemi felvilágosításról

– A szülő sosē mesét sēmmirű, nem is vót szabad kérdözni, az titok vót. Még az is titok vót, mikó mögszületött az a kisebbik tesvér (F. 87).

– Kezdött az a tej möggyünni. Nézze má kend hoty szopik ez a gyerök. Örűt a zöreg, hogy a gyerök eleven, me szopik. A gyerök esz sē láthatta, zavarták ki. „Mönnyetök jáccani, kifelē jáccani! Mönnyetök korcsolyázni, ki a fenébe, mit málékottok itt.” A gyerök nem nagyon tudott sēmmit. A

szülőktű sēmmit. Esetleg a lakodalomba látott eszt-aszt, mög leseködéskö. A kurjongatást aszt csak hallotta. Olyan is vót, hogy lakodalomba, így az udvarba a takarmá köszt idegön férfi mög idegö nő emöntek egy asszóra, asztán mikó visszagyüttek, a férj möktutta, akkó csapott egy arénát, de akkó is, szová vót ilyen, aki möglopta. Főleg a zenészök mög a vőfény. A zenész összekacsintott annak a feleségive, a barátjaiva ú muzsikát, hanem ecccő aszonta egyik, hogy űneki pisáni kő mönni. Kimönt, akkorára a zasszon má kint vót, várta, eröndözték, oszt nem tutta mög a zura. Ismerték azok egymást, me falubelijek vótak. Akármilye szigorú vót a férj, akkó is mögcsináta a feleségit. Még asztán dicseködött is vele. Mink ebbű következtettünk rá, ahogy nyötté, úgy szélösödött az értelmed. Ahogy az évek mútak, keszted mögérteni, hogy mirű van szó (N. 79).

– Ha valamit, me ez a szomédészédasszo olyan szószátyár vót, ha ekezdött meséni, apó aszonta, hogy „Maris, nē erkőcstelenkögy neköm a lá előtt!” Oszt kész, be vót fejezve. Sok mindön érdekött vóna, de lēállította ám. Néha köllött vóna azē valamit tunni. Én így foktam fő a zéletöt. Oszt ez nem jó jám. Mosmá nézik a tévébe, hogy mászik rá a lánra, mink mög sziggyuk űket. Úgy mén fő a lánra, mind a högyre (N. 79).

– Nállunk az vót, hogy a gólya hozza a babát. Mikó mögkérdözted, hogy hogy csinájja, akkó mikó szömfülesebb vótá, oszt mögláttad, hogy a csödör főcsináta a kancát, oszt lött a kizscsikó, akkó mökkérdöztem, hogy „mi az a lógó?” „Hát az a lógója”, az vót a válasz. Sosē magyarázta mög, hogy a lányoknak, fíjúknak mi van. űneki egyértelmű vót, hogy a csödör mög a kanca, oszt ennyi vót a magyarázat (N. 57).

– Kikütte a fíjúkat, osz má mink aszittük, hogy isten tudja, milye mese lösz. Nem fővilágosítás vót, csak asz meséte, hogy nagyon kő vigyázni a didára, me hogyha mögnyomod, mikó dütöd be a disznóknak a moslékot oszt behajúsz, akkó mögnyomhatod a melleidet, az nagyon veszélyös betegség. Fíjúkat mög kikütte, me azok csak cincogtak vóna, me űnekik nem vót (N. 57).

– Mikó ellettek, minket híttak oda, oszt én is húsztam a bornyút. Asztá mikó ekezdődött a menzisz, akkó kesztünk rágyünni. Mese alapján az is, hogy „emaratt a menzissze, nem szót a zannyának, terhös vót”. Na akkó ebbű kikövetkeztetted. Asztán má a mi időnkbe vótak kis brossurák szexuális fővilágosításrú. Nem a mieink vötték mög, hanem egymás köszt valamelyik barátnő beszörözte, oszt osztogattuk (N. 57).

Szülői ölelkezés

– Egyetlenegy vót ilyen. A B. I. mög a F. P. Azok mindög öleték egymást, de nem puszikottak, csak úgy möntek a zútcán, hogy öleték egymást. Űk egyedű, sënki más. Sëmmit nem vót szabad, titok vót mindö (N. 79).

– Átöleni igen, de nem vót puszilás. A zën apám az olya vót, hogy úgy mögrángatta ödösanyámat, úgy mögölöte, de anná több nem vót (N. 74).

Szexfilmek, televízió, újság

– Háború után lött csak újság. Nem vót mesztele újság sëhu. Legelöszö a sógor evitte K.-t Olaszországba. A gyerök emönt. Neki nagyo teccöttek ezök a fagylaltos újságok. Tudod të, hogy milyen az, ilye fekete fagylalt, olya fekete fagylalt. Sikerút neki mögvönni a zújságot. Gyerök lehetött, olya tizennégy éves, de égött a bele a zilye újságé. Az a legrosszabb a gyerökné. Má előre ë vót készítve az a kis péz érte. Mindig kibútak, kimöntek oda a szalmáhon, oszt ott nézögették.

A nyolcvanas évek végén a szövetkezeti kocsmában televízióztak az egyházaskérik. Hamarosan videólejátszót is beszerettek, és ezáltal egy új korszak következett a falu életében. Mozizni jártak a kocsmába, különféle filmeket néztek, így alkalom adódott a pornografikus tartalmúak vetítésére is, melyek nagy szenzációt keltettek a környéken, és a kocsmá forgalmát is jól megnövelték.

– Egy embör járt haza Nëmötországbü. Hoszta a zilye pornófilmöket. Még olyat is hozott, hogy a ló hátán nyergët a lá, nyergët a huszár (N. 79).

– Begyüttek a szexfilmök, oszt tömve vót a kocsmá. Begyüttek a zembörök mög a villanszerelök. Oszt akkó, azok kértek engömet, hogy főszabad-ë tönni egy filmöt. Má készülödve vótak a zasztalná. Egy piros bort kértek. Hát én főtöttem (N. 76).

A kamaszkor erotikája

Menstruáció

– É mögijettem nagyo. Monta anyám, hogy ëre vigyázni, me, hotyha nincse, akkó baba vót. De csak ennyi vót a mese rulla, oszt kész. De baba, hogy lehet baba, ha nincs fiú? De hogy van baba, ha nincs partneröd? Asz má nem vót annyi esze, hogy hozzámeséje. Én sëmmit nem tuttam, olya vótam, mint ez a mafla pohár ë. A zën anyám nem mesét sëmmit a zilyen életrű. Én úgy foktam fő, hogy akkó csinának csak gyerököt, amikó akar-nak. Úgy foktam fő, hogy csak tiz évbe éccö csinának, oszt kész (N. 79).

– Tornaórán mikó láttuk, ötödigbe, mikó vót mán aki fejlettebb vót, piros vót a tornabugyin a zülepe, akkó kicsúfótuk, kinevettük. Mikó mökkérdöszted, hogy az micsoda, akkó az ekezdött rinni, me aszitte, hogy az egy fajta betekség. Nem merete mögmondani sénkinek, aszitte, hogy betekség (N. 57).

– Nem tanították, de most emesélöm. Szögénység vót, ágy csak ket-tő vót a szobába. No maj asztán, hogy nē alugyunk együtt Gy.-ve, akkó csináltak, olyan kis priccsöt. Lámpa nem vót, csak viharos lámpa. Avva világitottunk, este útünk. Mink vödörbe pisátunk. Na é kimöntem pisíni, hálóruhánk vót. Aszongya éccő Gy.: „Anyuka, gyere be, P.-nek elerett a zóra.” Pisátá, mögtörüted magad. Tudom, akkó anya kihítt a konyhába, osz monta, hogy é mosmá nagylásorba kerülök. Nem tuttam én mi, de montam Gy.-nek: „Gy., mosmán én nagylásorba vagyok.” Nem tuttam én fölérni aszt, hogy micsoda. No, majd asztán később anya fővilágosított. Gyüttünk a ziskolába. Ezöknek má jóformán mögvót. Vót ilye bak, oszt ugrátunk, oszt kicsúszott neki. Gyorsan főkapták, oszt ekütték haza. Nem tudom, hogy melyiknek vót. Ott maratt, oszt hazakütték. Mögláccott a ruháján, ahogy útünk a pado. Éngöm is kicsúfótak. Az ekezdött hánni. Akkó aszt is hazakütte. Nem vót ez, hogy erű beszéjjünk. Én mán akkó bálba jártam, osz nem engettek a bálba (N. 76).

A felkötő

– Nálunk bajuszkötőnek monta anyám. Én is odapróbátam a kimosott rongyot a bajuszomho, oszt elég gusztustalannak tűnt, me szaga vót, igaz, hoty ki vót mosva, mög sēhogy sē vót logikus tizenéves koromba, mikó mögtanátam a palláson, hogyhogy bajuszkötő az. Nagyon durva, én kipróbátam. Oszt elég unalmas embör vótam, osz montam is, hogy ez nem logikus, hogy kötik fő bajuszkötőnek. Pattogott, oszt asztán emonta. Egy rongyot képzej és vastagot, amit a derekára tött. Elő vót egy lógója mög hátú, oszt gombluk vót mind a kettőn, a rongyokon mög gomb vót. Itt vót a gombluk hátú is, ezök ilye két vé betűs rongydarabok vótak. Ez ilye lēvart rongy vót, vót bélése is, mög még steppőve is vót, mint a párnácskák, olyan vót, és akkó főgombótad. Egyet mindig, mög ráhúztad a bugyit, oszt az odafogta. Eszt a zilyet varónő csináta. Vót, aki csak úgy a rongyot ragta be. Csak úgy összehajtva, a zilyennek kieshetött tornaórán. Me ha ez oda vót gombozva, akkó az nem bírt kiesni. Anyám valószínű azē monta énnököm, hogy bajuszkötő, me nem akarta mögmondani micsoda. Neköm azē nem vót világos, hogy hogy lehet bajuszkötő. Biztos nem az vót a neve, inkább derékkötő, derékfogó. Asztán én pinarongynak nevesztem, mikó tuttam mán, hogy mire való (N. 57).

– Hasznátam én is, sajnos. Képzéd, mikó három nő a családba, oszt összevartad, hogy mindönki, nem ugyanakkó. Nem vót, hogy ez az enyim, amaz a tied, amaz amazé. Akkó mikó jó összeszaporodott, emút, léáztatta a kisteknyőbe. Nagyon gusztustalan vót, oszt öt-hat vízbú nyomkottad kifele. Bele vót száradva. A pallásra köllött fővinni, kiterigetni, hogy nē lássák a zudvaron vagy a zuccán. Ez is olyan tabu vót, hogy most a férfi nē lássa mög, me isten tudja, mē. De aszt sē meséte ē, hogy ez minek a jele, hogy most vigyázz, me ha nem lösz ménziszöd... Neköm sē monta, hogy ez nagylánnyá válás (N. 57).

– Anygyika csináta. Anyukám annyira titokba tartotta, hogy mindig a létra háta mögött ásztatta is lē. Asztán monta anya, ellenőrizte is na. „Mindő hónap benne kő, hogy lögyön” – mögmonta. Ű figyēte is. Nem vót fürdőkád. Akkó nem mostuk mindő nap a lábunkat mög a seggünket sē. Ugyamá. Akkó jó vót úgy egy hétig. Azē nem övött mög a retők (N. 76).

Nemi nevelés intelmekkel, példákkal

– Minállunk például nagy apai szigor mög rōnd vót. Mink úgy vótunk neveve, hogy „vigyázz, me úgyis mögleslek, mög nē próbád, mög nē csinád!” De nem monta, hogy mit. „Látok én mindönt, vigyázz, hogy hogy viselkőcc, sosē tudod, hogy hu leslek mög, hogy hu foglak mög” (N. 57).

A fiúk helyzete

– A csuhéba is csináták. Fosztókába mög a tányéricaverésbe. Seggőtek közelebb egymáshon. Sütét vót, égött egy karbitlámpa a zudvar közepin, de nem világított asz sēmmit. Addig csúszott, addig csúszott, őszegurútak, mög is csináták, asztá ē is meséték, hogy „hiába őrizte annyira M. néni a lányát, mégis mőkcsinátam”. A legényők is egymás között azē dicseköttek: „Hiába őrizte a zannya annyira, mégis mögugrottam” (F. 87).

Beavatódás

– A zōreg B. aszt meséte, hogy űneki a körösztanynya csak ēccő mutatta mög. A B. az fogatta a zilyen párokat. Kiatta a szobát, pézé. „Mönnyetök két óra hosszára, annyit fizettök” (N. 79).

– Ráhajtotta a szögénség. Vótak legényök mög asszonyok is, akik ebbű keresték a pótléket. Jó gyütt neki egy pár dínár, ha mögejtötte (F. 87).

– A zōreg B. nagyo viccős embör vót. Aszonta, „neköm körösztannyám csak ēccő mutatta mög. Utánna é má tuttam, hogy kē csináni” (N. 57).

– Hát vótak olya rossz multú nők, ahogy szokták mondani. Akik fizetést vöttek ē, hogy mögmutassák, hogy bevezessék a fiatal generációt. Vótak egy időbe, hogy bejártak a közeli városokba, állítólag ott is lehetött tanúni a szakmát (F. 57).

Az ifjúkor erotikája

A nemi élet kezdetei

– Gondóttak egy fiúra, margarétta virágga, mög a zágácfának is vót olyan levele, hoty szeret, nem szeret, mög hoty szabad a csók, szabad, nem szabad. Ez olya lányos játék vót. Ekkó mán bálba is jártak, éroztek valamit, mán fölntöttebbek vóttak ekkó (N. 79).

– A bolnicsárom meséte a katonaságná, hogy ha a nő mög akar áni, akkó nő kössé vele, me ha mögáll, hogy közösüjjé vele, akkó az ē va romóva. Annak vagy tripperje van, vagy scsángírje vagy ciflissze. A nők abba a faluba, ahu vót a kaszárnya. De mindég is möntek a nők a katonák után (F. 87).

– Katonaság előtt nem jó kiprobáni, me asztán nem bír magáva a zembör. Vót neköm egy barátom, együtt a felesége. Fogattak egy szobát, három nap ott vót a felesége. Ębúcsúsztak, emönt szépe haza. Ęgy dara-big ű bírta, de kívánta tovább. Kimönt a városba, oszt ott mög tanát ilyen cifliszösset. Az mög atta magát, me állítólag az a betekség, űneki könynyebb, ha szétszórja. Szétszórta, emez mög ékapta. Rögge mikó pisátunk, möntünk a vécére, látom é, má ez is curikkol, me aki curikkol, annak má annyira fájt, annyira égött a csöv, hogy mán nem bírt magáva. Na mondom: „Tē is curikkósz, F.?” „Nē basszo a ziste – aszongya –, nő ugass!” „Me látom, hogy curikkósz, jobb lösz, ha jelenköző a bolnicsárná.” Me ha haggya mögöregönni, akkó ráhat a kiccsaládra, akit ű nemz. A család ekapja. Az is ilye rázott nyakú lösz. Ęn eszt mindég nagyo figyetem, nem mertem sēnkive sē. Emöntem én a városba sokszó, az is vót a bajom, hogy én akkó kesztem eszt a dógot, mikó összekerütünk. Nem vót sēmmi baj, csak a zembör nem bírta úgy. Buták vóttunk mind a kette, mint a sūtthal. Nem próbátuk. Tudod, micsinát a zembör, ēsūt. Annyira őrzöngött utánna, asztán lēlankatt osz sēmmi, akkó várni köllött. Mink esztet ebasztuk. Okosabbak a mai fiatalok, akik mán elötte mögpróbáják, me akkó mire akit evösz, avva mán tudja hasznáni (F. 87).

– Nem így csináták, mind mos, hogy a zútcán, hanem azē suttonba. Aki olyan vót (N. 74).

Romlott lányok

– Vót, hogy mögtapogatta, mög is csináta, főtaszította a farra, lētaposták a fal tüvit. Tapogatták. A legényök evve dicseköttek másnap a munkába. A zilyen lányok, akik mögengették, azok nem vóttak becsületössek (F. 87).

– Tutták, hogy a J. lányok adhatók mög kaphatók mindörre. Aszonták, hogy „ē va pusztúva, az má mögēn pajkoskodik”. A nőkrű aszonták, hogy „te, ez a K. nagyon pákosztos” (N. 79).

– Olyat is hallottam, hogy szép kabátja vót a lánnak, me egy kicsit jobb módú vót. Létötték a fődre, oszt a férfi összevissza pizskóta, hogy ugye menné többen tугyák mög, hogy ú vele vót. Tönkretötte a kabátot. Rácsöpögtette. Takarították, de aszt létakarítani nem lehetött. Vótak ilyenök, de tutta mindönki, hogy az a család mög amaz a család olyan. Figyēték aszt is, hogy milye a szülő (N. 79).

A házasság előtti erotika

– Ha hazakísérte, oszt az akarta, akko háritott, hogy „még házasság előtt nem”, vagy „neköm nem szabad, me apám széthasícsa a hátam”, vagy valamit hárihatott. Vagy „möggyütt” (N. 57).

A legöbbit mégis az utcai beszélgetések és a korosabbak meséiben el-ejtett megjegyzések és a pletykák hallatán tudtak meg sokat a gyermekek, a fiatalok, de még az újpárok is a szexualitásról. „Az olya meségbű követ-keztettem, mikó napszám vót, móva vagy kukoricatörés vagy szödés. Tíz-tizenkét éves vótam” (N. 57).

Zárásképpen néhány fennmaradt pletykát, történetet közlök, melyek bizonyos fokig oktatói-nevelői célzattal is bírtak az adott időben.

– Vót mikó mesétek, hogy nekitámasztotta a lábát a zágy véginek, oszt monták, hogy „C. sógor nyomi, de nyomi, de hova nyomi?” B. néném mán meséte, hogy „bassza mög az isten az annyát, itt halomra csinájja má a gyerököket, de egyfolytába nekitámassza a lábát az ágy véginek, oszt nyomi, de hova nyomi?” Máskö meséte, hogy a zű férjinek akkora szérszámja van, hogy úneki a vesemedrit is eléri, a fehérmájáig nyomja. Avva dicseködött a zasszo (F. 57).

– Vagy a zutcán úve, az elejtött beszélgetésökre, me tudod, gyerök. Maj mikó otthon vótak kukoricafosztáskó, tányéricaveréskó, közbe mesétek. Akkö is kiplétykászták, me a K. mögszülte a gyerököt, mihán mökszülte, tejlázo mökcsináták a másikat. Ęre főfigyetē, oszt valahogy főfoktad, asztán mán amikó (N. 57).

– Vót ez, mikó evitték a zemböröket a háborúba, oszt itthon marattak a zasszonyok. „Míg a zuram itthon vót, piros papucsom sosē vót” – mulat-tak mög táncótak. Az embörök nem vótak itthon. Piros papucsot kaptak a másik embörtű. Vót, aki akkö is olyan vót, csak nem világossa csináta (F. 77).

– Á. vitte Mukrinba a malacokat, egy malac ēveszött a ládábú. „Hát hun, hova tűnt?” Ahogy möntek ēccaka, ott tötte lē a malacot a nőné. Odaértek, hát nézik: „Hát Á. bácsi, hát nincs. Hát hun möhetött ki ez a malac?” V. bácsi mög vitte a paprikát Podlokánra, oszt úgy árúta: „Málo pávámo máló paprika” (N. 74).

– Hát a zórházná is vót egy bakter, oszt bejárt, iszogatot, iszogatot. Többet is ivott egy kicsit, oszt kopoktatott, hogy hát „engedj be, E.!” Az mög kiszót, hogy „mit akarsz?!” A bakter aszongya: „hát egy kicsit beszélgetni, egy kicsit kancsikolni”. Oszt mink mög a zilyenöket mögjegyztük. A zilye idősebbek meséték, azok is úgy hallották. Nem eső eset vót (F. 77).

– Mögégyeztek, hogy ad egy kisbornyút neki, ha széttöszí. Engették a pusztára a teheneket, közbe hát emút a zidő. Elébeát a tehennek a zasszo, osz maj behajti a tehenet, me J. tartozik a bornyúva. Válláva át elébe (N. 74).

– Az a S. bácsi, az ějárogatott, vót, amikó fölakatt a gatyája is. Vót, amikó möntek a vásárba. De Monostorra is bemöntek, me ott is vót nője a zembörnek. Oszt öleg asz hozzá, hogy möntek Csókára, ott no lészál az öreg a kocsirú, „hú azannyába az ěre, āra istent, hát a nadrágot otthattam”. Gatyába abba a hosszúba vót. Nagy suba vót rajta, osz nem vötte ű észre mingyá (F. 77).

– T. apó, R. apja, F. bácsi csöndföntartók löttek Magyarokná. ěs akkó hát persze, hogy űk is mindig a nőket princöték. A zutcán mén F. bácsi, aszongya egy ottani asszonnak: „nacsságos asszo kérem, nem tuggy véletlenű, hun van a szöglágyító műhely?” A hölgy mög így: „De tudom, ědes fiam, az ědesannyánál keresse” (F. 77).

– Olya is vót, hogy a B.-t baszogatták, loptak valahun egy bugyit, oszt ráakasztották a kapukilincsire. Gyütt ki rögge, hoszta ki a tejet, ěre aszongya: „Jajj, hát ez az A. szaga, ěrzöm a szagárú, hogy kijé.” Ekkó ěppen A.-va vót, annak vött a vásárba piros papucsot, virágossat. Ű hősködött avva, hoty kikapta a piros papucsē a szép fehér bugyit (N. 79).

Irodalom

BALÁZS Lajos

2009 *Amikor az ember nincs es ezen a világon.* Paraszti nemi kultúra és nemi erkölcs Csíkszentdomonkoson. Csíkszereda

TÓTH Ferenc

1983 *Jugoszláviai magyar folklór.* ěrtekezések, monográfiák 3. A Magyar Nyelv, Irodalom és Hungarológiai Kutatások Intézete, Újvidék, 108–111.